

dr hab. Aurelia Mandziuk prof. AS
Wydział Wzornictwa
Akademia Sztuki w Szczecinie

RECENZJA
sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym
Pani dr Doroty Salskiej
wszczęty przez Radę Doskonałości Naukowej w dniu 25.03.2022 r.
procedowanym
w Akademii Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi
zgodnie z art. 221 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2018. 1668 z późn. zm.)

Recenzja sporządzona na podstawie nadesłanych kopii dokumentów i materiałów w formie wydawnictw:
1. Zrozumieć stomię Księga stomii. Dokumentacja procesu twórczego - 117 stron, 2. Osiągnięcia Artystyczne – 159 stron, 3. Osiągnięcia dydaktyczne i popularyzacja nauki i sztuki – 183 strony, 4. Autoreferat - 91 stron.

Sylwetka Habilitantki

Dr Dorota Salska ukończyła z wyróżnieniem Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Wydział Projektowania Tkaniny i Ubioru. W roku 2023 będąc na drugim roku studiów rozpoczęła pracę na stanowisku projektanta bielizny damskiej w firmie Lupoline w Łodzi. W roku 2008 otrzymała tytuł magistra sztuki w zakresie projektowania ubioru. Obecnie jest projektantką legitymującą się znaczącym dorobkiem zawodowym, od kilkunastu lat związaną z polskim przemysłem bieliźniarskim. Jest autorką kilku tysięcy modeli bielizny damskiej wdrożonych do produkcji, między innymi: 26 kolekcji katalogowych (755 modeli) bielizny wdrożonych do produkcji w firmie Lupoline; bielizny dla kobiet ciężarnych oraz matek karmiących wdrożonej do produkcji w firmie Lupoline; blisko 50 modeli autorskich wykonanych dla firm: Kinga, Sextil, Gorsenia, Miteks, Intymna – Linia Boccara. Jej projekty wielokrotnie prezentowane były na targach branży bieliźniarskiej w Lyonie, Paryżu, Moskwie, a w roku 2008 jej kolekcja została wyróżniona podczas Lingerie Show w Las Vegas. W 2015r. Dorota Salska uzyskała w macierzystej uczelni stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej sztuki projektowe. Od 2016 r. doktor Dorota Salska zatrudniona jest w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Jest adiunktem na Wydziale Sztuk Projektowych, gdzie pełni funkcję kierownika jedynej w Polsce Pracowni Projektowania Bielizny i Stroju Rekreacyjnego. Dorota Salska jest uznaną projektantką o dużych umiejętnościach i wiedzy z zakresy projektowania bielizny, tworzy kolekcje o różnym charakterze i przeznaczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki szeroko rozumianej bielizny specjalistycznej.

Ocena autoreferatu

Przedłożony przez dr Dorotę Salską Autoreferat stanowi autorski tekst, w którym habilitantka przedstawia zarówno drogę twórczą, jak i priorytety odnoszące się do Jej poszukiwań projektowych. Tekst składa się z sześciu rozdziałów wraz ze wstępem. Są to:

- opis projektu „*Zrozumieć stomię – kolekcja bielizny specjalistycznej dla kobiet z wyłonią przetoką brzuszna*”, stanowiący Wskazane Osiągnięcie Artystyczno-Projektowe, wraz z opisem kolekcji
- opis dorobku artystyczno-projektowego przed uzyskaniem tytułu doktora sztuki (2008–2015)
- opis drogi twórczej wraz z kalendarium dorobku artystycznego po uzyskaniu tytułu doktora sztuki (2015 - 20210)
- opis działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej.

Tekst jest wypowiedzią na temat drogi ku wypracowaniu autorskiego podejścia do projektowania, skupionego na szczególnym rodzaju odbiorczyń (matek karmiących i kobiet w ciąży, amazoнок, kobiet ze stomią,) i im dedykowanego. Tworząc bieliznę dla kobiet i z myślą o kobietach, Autorka wykazuje nie tylko swój profesjonalizm, ale również podkreśla konieczność zaangażowania emocjonalnego w proces projektowy, poznania i zrozumienia problemów i potrzeb osób, dla których projektowany jest produkt, współpracy, uważności, empatii i troski. Takie podejście do projektowania stanowi o sile i odrębności twórczości Doroty Salskiej, jak i dzieła wskazanego jako osiągnięcia artystycznego habilitantki . Autoreferat jest wyczerpujący, napisany komunikatywnym językiem, zdyscyplinowany zarówno pod względem merytorycznym, jak i edycyjnym, i redakcyjno-formalnym.

Ocena wskazanego osiągnięcia artystycznego

Dr Dorota Salska jako osiągnięcie artystyczne, stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego, wskazała autorski projekt „*Zrozumieć stomię – kolekcja bielizny specjalistycznej dla kobiet z wyłonią przetoką brzuszna oraz monografia jako księga dokumentująca proces badawczy i twórczy*”. Celem pracy habilitantki było przede wszystkim zaprojektowanie kolekcji bielizny dla stomiczek, będącej odpowiedzią na ich potrzeby natury psychiczno-społecznej, ale także ukazanie, w innym niż wyłącznie medycznym świetle, problematyki związanej ze stomią i tym samym włączenie się w szerszy dyskurs na temat osób z wyłonią przetoką, ukierunkowany na poprawę jakości ich życia. Takie słowa jak odbył, kał, gazy nie są „medialne”, a rozmowy o problemach związanych z chorobami przewlekłymi nadal należą do tematów tabu i są marginalizowane. Szacuje się, że w Polsce żyje ponad 50 tysięcy osób z wyłonią stomią. Liczba ta wzrosła o 25% zaledwie w ciągu ostatnich pięciu lat i ma tendencję zwyżkową. Dlatego uważam, że temat, którego podjęła się autorka pracy jest trudny i nader ważny. Habilitantka zdecydowała się zaprojektować

bieliznę funkcyjną dostrzegając, że „*Ingerencja chirurgiczna w ciało i psychikę jest tak wielka, że potrzeba zabezpieczenia przed nową rzeczywistością staje się niezwykle ważna. Bielizna chroniąca ciało i psychikę kobiet urasta do rangi najważniejszego elementu garderoby, będącego formą ochrony przed światem zewnętrznym, w którym przyszło żyć kobietom po zabiegu wyłonienia przetoki brzusznej.*” Praca dr Salskiej ma charakter interdyscyplinarny, łącząc wiedzę z zakresu sztuki projektowej, medycyny i psychologii. Podjęcie tego tematu wymagało od projektantki współpracy ze specjalistami z dziedziny onkologii. Otrzymała Ona wsparcie ze strony lekarzy, personelu medycznego z Colon Cancer Unit (CCU)³⁷, Poradni Chorób Jelita Grubego Wielospecjalistycznego Wojewódzkiego Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi. Opiekę merytoryczną zapewnili projektantce dr n. med. Jan Morawiec, specjalista chirurgii ogólnej i chirurgii onkologicznej, koordynator CCU, oraz mgr Agata Wąsik, specjalistka pielęgniarstwa onkologicznego, pielęgniarka stomijna. Ważnym - a w zasadzie najważniejszym - aspektem działań projektowych była również ścisła współpraca z kobietami z wyłonioną stomią, które poprzez zgłaszanie swoich oczekiwań co do produktu, miały wpływ na ostateczny formę projektów. Przedłożony do oceny projekt został opisany i zilustrowany w obszernej publikacji pt. *„Zrozumieć stomię – kolekcja bielizny specjalistycznej dla kobiet z wyłonioną przetoką brzuszną oraz monografia jako księga dokumentująca proces badawczy i twórczy”*. Publikacja składa się z trzech rozdziałów, w których Autorka opisuje wszystkie elementy składowe projektu. Rozdział I dotyczy wybranych problemów medycznych w kontekście projektowym, takich jak rodzaje stomii, zasady jej umiejscowienia, wszelkiego rodzaju powikłań, zarówno fizycznych, jak i psychosocjalnych, mających wpływ na pooperacyjne zmiany w życiu codziennym: psychiczne, sferze intymnej oraz życiu seksualnym kobiet z wyłonioną przetoką brzuszną. Habilitantka badała również takie zagadnienia jak wykluczenie społeczne, stygmatyzacja, czy stereotypy dotyczące stomii. Ostatnim elementem w tym rozdziale jest analiza sprzętu, który towarzyszy stomiczkom, a który to sprzęt determinuje elementy konstrukcyjne projektów bielizny. Najwłaściwszą oceną tej części pracy są słowa dr Łukasza Rajcherta, specjalisty Chirurgii Onkologicznej i Ogólnej, który recenzując monografię *„Zrozumieć stomię”* napisał : *„Praca Pani Dr Doroty Salskiej pozostaje merytorycznie i medycznie bez jakichkolwiek niedociągnięć. Analiza przeprowadzona jest prawidłowo, a wnioski spójnie budują fakt potrzeby zaistnienia modeli bielizny dla pacjentek ze stomią pozwalających im wrócić do poczucia pełnej kobiecości i pewności w otaczającym świecie”*. Rozdział II to część badawcza poprzedzająca proces projektowy, zawierająca analizę rynku bieliznianego i, co ważne, wyniki badań - wywiadów przeprowadzonych wśród stomiczek, a także personelu medycznego, dotyczących potrzeb zarówno medycznych, jak i estetycznych w odniesieniu do projektowanej bielizny. Analiza wywiadów stanowiła źródło wiarygodnych danych pozwalających na określenie ostatecznych założeń. Rozdział III stanowi bogatą dokumentację części projektowej. Opisanie są w nim wstępne

założenia, zarówno użytkowe, jak i estetyczne, oraz koncepcja stylistyczna kolekcji bielizny funkcyjnej. Zawiera on również opis procesu twórczego – projektowego, dokumentację techniczno-technologiczną oraz dokumentacja zdjęciową. W części tej pracy Autorka prezentuje kolekcję bielizny funkcyjnej, na którą składają się dwie linie: Basic i Intima. Linia Basic, czyli bielizna o charakterze codziennym, *ułatwiająca kontakty społeczne, zawodowe i rodzinne, zróżnicowana pod względem asortymentowym i konstrukcyjnym*, posiada wspólny element – obustronną kieszeń mającą za zadanie ochronę ciała i zabezpieczenie worka stomijnego. W linii tej wykorzystane zostały certyfikowane i atestowane dzianiny o właściwościach hipoalergicznym, transparentne, elastyczne. Linia Intima powstała pod wpływem badania ankietowego, w którym respondentki wskazały jako najważniejszą potrzebę, w kontekście relacji intymnych, posiadanie bielizny nocnej ułatwiającej kontakty fizyczne. We wszystkich modelach zostały zastosowane autorskie rozwiązania konstrukcyjne i technologiczne, takie jak *wewnętrzna, delikatna, obustronna kieszeń na worek stomijny, rozwiązanie umożliwiające łatwy dostęp do worka stomijnego bez konieczności rozpinania lub zdejmowania odzieży, rozwiązania optymalnie minimalizujące problem opróżniania worka stomijnego, pozwalające stworzyć tzw. pracującą bieliznę, dającą w obszarze brzucha możliwość zwiększenia obwodu bielizny, czy rozwiązania technologiczne pozwalające uzyskać wolną przestrzeń w obszarze kroczka i/lub pośladków (w przypadku bielizny z linii Intima)*. We wszystkich modelach uwzględnione zostały dużo wyższe parametry materiałowe oraz techniczno-technologiczne, niż w bieliźnie tradycyjnej. Cała kolekcja, której paletę kolorystyczną stanowi czerń, jest zróżnicowana asortymentowo, uwzględnia różne typy sylwetki, preferencje odbiorczyń, oraz umiejscowienie stomii, liczy 25 modeli. Przyznaję, że początkowo zamierzałam polemizować nieco z habilitantką na temat wyboru stylistyki kolekcji obfitującej w koronki i zwiewne peniuary, jednak po zapoznaniu się z treścią Jej badań odstąpiłam od swojego zamiaru. Stylistykę tę Autorka wypracowała na podstawie oczekiwań, które w ankietach i podczas rozmów przedstawiły Jej respondentki. To przecież dla nich – kobiet ze stomią - powstała kolekcja, a nie dla recenzentki. To One pisały cyt. „*Mam 37 lat, choruję na Crohna od 20. roku życia. (...) Dzięki takim projektom jak ten, życie ze stomią jest lżejsze. Wiem, że mogę czuć się komfortowo, pięknie, kobieco i seksownie. A sama stomia wcale nie musi mi tego odbierać. Moje ciało to moja autobiografia, a projekty Doroty to jej okładka*” czy „*(...) Chciałabym mieć piękną koronkową bieliznę, przed chorobą taką nosiłam (...)*”. Takie słowa zapadają w pamięć, każąc myśleć o tym, że Autorka w sposób wszechstronny i rzadko w Polsce spotykany zastosowała zasady UX - user experience - projektowania pozytywnego doświadczenia. Oceniam pracę jako wartościową, a wnikliwość, profesjonalizm i, co ważne, empatia określają charakter pracy dr Dory Salskiej – wskazanego przez Nią osiągnięcia artystycznego.

Ocena pozostałego dorobku artystyczno-projektowego

Dorobek projektowy dr Doroty Salskiej jest ogromny. Każdego roku realizuje szereg kolekcji dla wielu marek, że wymienię liczne kolekcje bielizny wdrożonych do produkcji w firmie Lupoline; modele wdrażane do produkcji dla potrzeb zagranicznych kontrahentów dla Szame, Mediolano, Happy Mum, Dea Fiori, Love Code; kolekcje bielizny dla kobiet ciężarnych oraz matek karmiących wdrożona do produkcji w firmie Lupoline; kolekcje kostiumów kąpielowych na poszczególne sezony; modele bielizny wykonane dla firm: Kinga, Sextil, Gorsenia, Mitek; kolekcja bielizny mastektomicznej; kolekcja bielizny size plus Lupoline; kolekcja bielizny wykonana dla marki Mediolano; kolekcja bielizny dziecięcej wykonana dla marki Astratex; kolekcja piżam dla matek karmiących i kobiet ciężarnych; kolekcja bielizny damskiej dla amazoнок. Podane wyżej przykłady to zaledwie część projektów habilitantki, które świadczą o ogromnej Jej aktywności projektowej. Praca doktorska Doroty Salskiej pt. „Kolekcja bielizny mastektomicznej dla kobiet po przebytej chorobie nowotworowej” otrzymała nagrodę Marszałka Województwa łódzkiego w XVII edycji konkursu na najlepsze rozprawy habilitacyjne

i doktorskie, oraz prace magisterskie i dyplomowe. Praca ta została również doceniona przez środowisko lekarskie. Przedstawiona do oceny bogato ilustrowana dokumentacja dorobku habilitantki jest imponująca, a załączone kopie listów z podziękowaniami i dowodami uznania od dyrektorów/ dyrektorek firm poświadczają profesjonalizm, wiedzę i umiejętności Doroty Salskiej w dziedzinie projektowania bielizny. Jako projektantka zajmująca się problematyką szeroko rozumianej bielizny specjalistycznej Dorota Salska została zaproszona do projektu naukowo-badawczego *Indywidualizacja systemu osłony osobistej* akronim *Vesta*, dofinansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju Vesta. Jako członek zespołu badawczego Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi w ramach projektu Vesta dr Dorota Salska opracowała dla służb mundurowych wzory projektowe, do wykonania partii modelowej, Systemu Zindywidualizowanej Damskiej Wielofunkcyjnej Kamizelki Balistycznej Skrytego Noszenia wraz z Podsystemem Korygującym. Dr Dorota Salska jest dojrzałą projektantką, która koncentruje się na odbiorcy, a Jej sposób prowadzenia badań i działań twórczych dowodzi o szczególnym zrozumieniu złożoności procesów projektowych i świadomości wielu jego aspektów.

Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego oraz popularyzatorskiego

Pani dr Dorota Salska działalnością pedagogiczną zajmuje się od momentu obrony pracy doktorskiej, czyli od 2016 roku kiedy to wygrała konkurs na stanowiska adiunkta w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, gdzie prowadzi autorską Pracownię Projektowania Bielizny i Stroju Rekreacyjnego na Wydziale Sztuk Projektowych. Pracownia ta jest jedyną w Polsce tego typu jednostką kształcąca studentów na poziomie licencjackim i magisterskim. Dr Dorota Salska jest promotorką 11 dyplomów licencjackich i recenzentką 8 dyplomów magisterskich, oraz 12 dyplomów

licencjackich. Prace studentów prezentowane były na licznych pokazach w kraju i za granicą, np. kolekcja unikatowych kostiumów kąpielowych absolwentki Pracowni Projektowania Bielizny i Stroju Rekreacyjnego, nagrodzona została (III miejsce) w konkursie The Link Young Designers, Mare di Moda w Cannes. Kolekcja została zaprezentowana również podczas międzynarodowych targów Maredamare we Florencji. W 2019 roku habilitantka podjęła współpracę z Jos Berry – założycielką Concepts Paris francuskiej firmy zajmującego się prognozowaniem trendów. Efektem tej współpracy jest udział dwóch studentek w międzynarodowym projekcie *Live Forum Show* uświetniającym targi branży bodywear Interfilierie Paris. Studentki zaprezentowały zrealizowane projekty bielizny inspirowanej stylem Bauhaus. Kolekcja zyskała uznanie i została dodatkowo zaprezentowana podczas Shanghai Interfilierie2.

Dr Dorota Salska bierze również aktywny udział w pacach organizacyjnych Wydziału i Uczelni czego dowodem są załączone do dokumentacji fotorelacje z branżowych pokazów mody, wystaw z udziałem studentów, czy liczne podziękowania oraz nagrody Rektorów ASP w Łodzi za szczególną aktywność organizacyjną i dydaktyczną, za wkład w promocję Uczelni czy współdziałanie w organizacji licznych wydarzeń jak np. Young Fashion. Habilitantka od wielu lat popularyzuje dorobek artystyczno--projektowy jako dydaktyczka i kierowniczka Pracowni Projektowania Bielizny i Stroju Rekreacyjnego, biorąc czynny udział w międzynarodowym projekcie Breast Reconstruction Awareness Day zwany w Polsce Dniem Informacji o Rekonstrukcjach Piersi. Jest to międzynarodowa inicjatywa mającą na celu edukację i promowanie zabiegów rekonstrukcji piersi po mastektomii. Zaprojektowała cztery kolekcje bielizny specjalistycznej prezentowane w formie pokazów mody podczas trzech Gal Bra Day, w tym kolekcję bielizny mastektomicznej powstałej na potrzeby wyjątkowej sesji zdjęciowej z udziałem kobiet zmagających się z chorobą nowotworową piersi. Liczne publikacje w prasie branżowej, udział jako prelegentki w konferencjach, webinarach, programach telewizyjnych, promujące projektowaną przez dr Dorotę Salską bieliznę funkcjonalną, świadczą o szerokim zasięgu twórczości habilitantki i Jej aktywności popularyzatorskiej, związanej z podejmowanymi przez nią jako projektantką tabuizowanymi ciągle jeszcze tematami.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę całokształt działań zaprezentowanych w dokumentacji, oraz wartość dzieła habilitacyjnego, stwierdzam, że praca dr Doroty Salskiej stanowi wkład w rozwój dziedziny sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. W związku z powyższym składam do Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi wniosek o nadanie dr Dorocie Salskiej stopnia doktora habilitowanego.